

หลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การตอกเส้น

คณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย

อนุมัติ

ในการประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๒ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒

พลเรือเอก

(ชาญชัย เจริญสุวรรณ)

นายกสภาการแพทย์แผนไทย

๖๕ กันยายน ๒๕๖๒

หลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การตอกเส้น

๑. ชื่อหลักสูตร

(ภาษาไทย) หลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การตอกเส้นเพื่อการบำบัด
(ภาษาอังกฤษ) Thai folk medicine programe (tok sen for therapy)

๒. ชื่อประกาศนียบัตร หลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การตอกเส้น

ป.กพท : การตอกเส้น

๓. หน่วยงานที่รับผิดชอบ สภาการแพทย์แผนไทย

๔. หลักการและเหตุผล

ด้วยสภาการแพทย์แผนไทย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้านไทย ซึ่งการแพทย์พื้นบ้านไทยมีบทบาทในการดำรงชีวิตประจำวันของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่นับวันจะมีความสำคัญต่อชีวิตและสังคมของคนไทยมากขึ้น จึงมีความจำเป็นในการร่วมมือเพื่อพัฒนาหลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การตอกเส้น ให้ผู้ที่สนใจนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการอบรม ให้ความรู้สำหรับผู้สนใจด้านการแพทย์พื้นบ้านไทยและเมื่อผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดผู้ผ่านการอบรมมีความรู้ความสามารถและสร้างความเชื่อมั่นที่จะเป็นผู้ให้บริการตอกเส้น ภายใต้ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งการดูแล รักษาผู้ป่วยตามกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย และลดดุลการค้าในการสั่งยาจากต่างประเทศ โดยใช้กรรมวิธีการแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพ สภาการแพทย์แผนไทย จึงได้จัดทำหลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การตอกเส้น เพื่อเป็นแนวทางและต้นแบบในการปฏิบัติด้านการแพทย์พื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาวิชาชีพการแพทย์แผนไทยต่อไป

หลักสูตรนี้ได้เน้นความสำคัญในการพัฒนางานด้านบริการทางการแพทย์แผนไทย โดยเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้มารับบริการในระบบสุขภาพของประเทศ โดยจัดให้มีการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานสถานบริการด้านการแพทย์แผนไทยของรัฐบาลและเอกชน ที่มีองค์ความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย เพื่อให้ผู้ฝึกปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ ความชำนาญสามารถนำไปใช้ในการบำบัดรักษาภายใต้ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ได้จริง

๕. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๕.๑ สามารถอธิบายหลักการและทฤษฎีการตอกเส้นเพื่อการส่งเสริม ป้องกัน บำบัดรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพ

๕.๒ มีความรู้ความเข้าใจการบำบัดรักษาและทักษะการตอกเส้น สามารถปฏิบัติการตอกเส้นได้อย่างถูกวิธี

๕.๓ มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการตอกเส้น

/๕.๔...

หน้า ๑

- ๕.๔ สามารถเป็นผู้ให้บริการต่อเส้นภายใต้ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย
- ๕.๕ มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการต่อเส้น
- ๕.๖ มีคุณธรรม จริยธรรม มารยาทในการประกอบอาชีพด้านการ ต่อเส้น

๖. สถานศึกษา

เป็นสถานที่ สถาบัน สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่สภาการแพทย์แผนไทยให้การรับรอง

๗. คุณสมบัติคนอาจารย์ผู้ทำการสอน (ตามเอกสารแนบท้ายหลักสูตร)

- จำนวนผู้เข้าเรียน/ครั้ง --> จำนวนผู้เข้าเรียนไม่เกิน ๔๐ คน
- สัดส่วนวิทยากรต่อผู้เรียน --> ทฤษฎี ๑ : ๔๐ และปฏิบัติ ๑ : ๑๐

๘. คุณสมบัติของผู้เรียน

- ๘.๑ เป็นผู้ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี
- ๘.๒ เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจไม่เป็นอุปสรรคต่อการอบรมและการปฏิบัติงาน
- ๘.๓ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการแพทย์แผนไทยหรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือสำเร็จการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทย ๘๐๐ ชั่วโมง หรือเทียบเท่า ที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง

๙. การจัดเวลาและตารางสอน

ให้เป็นไปตามสถานที่/ สถานพยาบาล/ หน่วยงานที่ขอรับรองหลักสูตรกำหนดและเป็นการจัดการเรียน การสอนต่อเนื่อง ตามลำดับ ในภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ภาคสนาม ทั้งนี้โดยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๓ เดือน

๑๐. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษารวมทั้งสิ้น ๑๐๐ ชั่วโมง จำแนกเป็น

ภาคทฤษฎี	จำนวนไม่น้อยกว่า	๑๘	ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ	จำนวนไม่น้อยกว่า	๔๒	ชั่วโมง
การฝึกปฏิบัติภาคสนาม	จำนวนไม่น้อยกว่า	๔๐	ชั่วโมง
	รวม	๑๐๐ (๑๘-๘๒)	ชั่วโมง
กรณีศึกษา	จำนวน	๑	ราย
การฝึกปฏิบัติภาคสนาม	จำนวนไม่น้อยกว่า	๒๐	ราย

๑๑. ตำรา/หนังสือ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

- ๑๑.๑ ดารณี อ่อนชมจันทร์ รายงานฉบับสมบูรณ์ คู่มือหลักสูตรการนวดพื้นบ้านล้านนา สำหรับผู้ช่วย แพทย์แผนไทย นนทบุรี : กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๐.
- ๑๑.๒ อรุณศรี ละม่อมพร้อม. คัมภีร์ต่อเส้นล้านนาขั้นพื้นฐาน. เชียงใหม่ : ต่อเส้นบ้านพ่อครูดาว; ๒๕๖๒
- ๑๑.๓ กัญญา ตีวีเศษ. (๒๕๔๒).คู่มืออบรมการนวดไทย.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.
- ๑๑.๔ อาจารย์สำลี ใจดี และคณะฯ ตำราการนวดไทย เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่๔. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สาธารณสุขกับการพัฒนา

๑๑.๕ กลุ่มงานฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านการแพทย์แผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๑) **คู่มือการฝึกอบรมด้านการแพทย์แผนไทย.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ

๑๑.๖ ณรงค์ชัย เพ็ญภิระกุล. (๒๕๕๒). **ตอกเส้นล้านนาบ้านพ่อครูดาว.**

๑๑.๗ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๑). **คู่มือดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

๑๑.๘ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๑). **การแพทย์แผนไทยกับการดูแลสุขภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

๑๑.๙ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๓๙). **คู่มือปฏิบัติงานการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

๑๑.๑๐ อภิชาติ ลิ้มติยะโยธิน. (๒๕๔๕). **คู่มืออบรมการนวดไทยแบบราชสำนัก ภาคเทคนิคการนวดรักษาโรคที่พบบ่อย.** กรุงเทพฯ : พิษณุเวชพรีนติ้งเซ็นเตอร์.

๑๑.๑๑ มุลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์แผนไทยเดิมในพระราชูปถัมภ์. (๒๕๕๕) **หัตถเวชกรรมแผนไทย (นวดแบบราชสำนัก).** กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์

๑๑.๑๒ ชาศรียา หลิน, นิกรณัฏ์ จันทร์แสง และสุรพจน์ วงศ์ใหญ่. (๒๕๕๔). **การนวดรักษาโรคด้วยหลักเส้นประธานสิบ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท สปีด เพรส จำกัด.

๑๒. อุปกรณ์และสื่อการสอน

สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ อุปกรณ์การตอกเส้น โปสเตอร์, สไลด์, วีดิทัศน์, หุ่นการศึกษา เป็นต้น

๑๓. การประเมินผลการศึกษา

๑๓.๑ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ประเมินผลรายวิชาด้วยข้อสอบอัตนัย และ/หรือปรนัย

๑๓.๒ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประเมินตามแบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติ และการเขียนรายงานกรณีศึกษา

๑๔. การสำเร็จการศึกษา

๑๔.๑ จะต้องใช้เวลาเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียน

๑๔.๒ เกณฑ์การตัดสินต้องผ่านการทดสอบภาคทฤษฎีด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ และภาคปฏิบัติด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๑๔.๓ ผ่านการฝึกปฏิบัติภาคสนาม ไม่น้อยกว่า ๒๐ ราย

๑. บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อทั่วไป	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๕ ราย
๒. อาการปวดกล้ามเนื้อจากการทำงาน	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๓ ราย
๓. อาการไหล่ติด	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๓ ราย
๔. อาการกระดูกทับเส้น	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๓ ราย
๕. ลมปะกำ (อาการไมเกรน)	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๓ ราย
๖. นิ้วโกป็น (อาการนิ้วล็อค)	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๓ ราย
๗. กรณีศึกษา	ไม่น้อยกว่า จำนวน ๑ ราย

๑๕. โครงสร้างหลักสูตร

๑๕.๑ หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน	๑๒(๙-๓)	ชั่วโมง
๑๕.๒ หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา	๔๘(๙-๓๙)	ชั่วโมง
๑๕.๓ หมวดการฝึกปฏิบัติภาคสนาม	๔๐(๐-๔๐)	ชั่วโมง
รวมทั้งหมด	๑๐๐(๑๘-๘๒)*	ชั่วโมง

๑๖. แนวสั้งเขปรายวิชา

๑๖.๑ หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน	๑๒(๙-๓)	ชั่วโมง
-----------------------------	---------	---------

๑) กายวิภาคศาสตร์สำหรับการตอกเส้น	๖(๖-๐)	ชั่วโมง
-----------------------------------	--------	---------

รูปร่าง ลักษณะ ที่ตั้ง หน้าที่ วิธีการทำงาน ของอวัยวะต่าง ๆ ตามระบบของร่างกาย ได้แก่ ระบบกระดูก ข้อต่อ และกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบทางเดินอาหาร ระบบสืบพันธุ์ การทำงานของอวัยวะในระบบต่างๆ ของร่างกาย ตามความสัมพันธ์ในแต่ละส่วนที่สอดคล้องกับตำแหน่งการตอกเส้น ข้อควรระวังในการตอกเส้น

๒) กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ	๑(๑-๐)	ชั่วโมง
------------------------------	--------	---------

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การสร้างเสริมคุณธรรม ประวัตินิยาม ควบคุมวิชาชีพที่เกี่ยวกับการแพทย์ สารสำคัญของพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องและบทกำหนดโทษของกฎหมาย หลักจริยธรรม ศีลธรรมและกิริยามารยาทที่เกี่ยวข้องกับด้านการตอกเส้น พระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร กฎกระทรวง ประกาศและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓) ธรรมะกับสมาธิเพื่อสุขภาพและการปฏิบัติงาน (สวดมนต์, ทำสมาธิ)	๔(๑-๓)	ชั่วโมง
--	--------	---------

การฝึกปฏิบัติธรรมด้วยการสวดมนต์และนั่งสมาธิ เพื่อการเรียนรู้ถึงวิธีการนำเข้าสู่สมาธิที่มีผลต่อสุขภาพ และการปฏิบัติงาน ฝึกปฏิบัติกายบริหารแบบไทยด้วยท่าฤาษีดัดตน

๔) แนวคิดทฤษฎีการแพทย์พื้นบ้าน	๑(๑-๐)	ชั่วโมง
--------------------------------	--------	---------

การวิเคราะห์ธาตุสมุฏฐานการเกิดโรค กับความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาล อายุ เวลา สถานที่ อาหารและพฤติกรรม การเกิดโรค และพิธีกรรมท้องถิ่น

๑๖.๒ หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา	๔๘(๙-๓๙)	ชั่วโมง
-------------------------------	----------	---------

๑) ประวัติความเป็นมาของการตอกเส้น	๑(๑-๐)	ชั่วโมง
-----------------------------------	--------	---------

ที่มาของการสืบทอดองค์ความรู้การตอกเส้นตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน

๒) ความรู้พื้นฐานของการตอกเส้น	๑๔(๒-๑๒)	ชั่วโมง
--------------------------------	----------	---------

หมายถึง... ภาคทฤษฎี ๑๘ ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ ๘๒ ชั่วโมง

/การเรียน...

หน้า ๔

การเรียนรู้วิธีการตรวจร่างกายก่อนและหลังการตอกเส้น พื้นฐานการตอกเส้นและเทคนิคการลงน้ำหนักตามลำดับขั้นตอน การตอกเส้น เพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อทั่วไป ในท่านอนหงาย นอนตะแคง นอนคว่ำ และท่านั่ง การยืดเส้น เพื่อคลายเครียด คลายปวดเมื่อย รู้จักอุปกรณ์และวิธีการใช้ ข้อห้ามและข้อควรระวังในการตอกเส้น รวมถึงประโยชน์ของการตอกเส้น

๓) การตอกเส้นและการลงน้ำหนักเพื่อการบำบัดโรคที่พบบ่อย ๓๐(๕-๒๕) ชั่วโมง

การตอกเส้นเพื่อบำบัด อาการปวดเมื่อยจากการทำงาน อาการอัมพฤกษ์อัมพาต อาการกระดูกทับเส้น ลมปะกำ (อาการไมเกรน) นิ้วโกป็น (อาการนิ้วล็อก) ปวดเมื่อยทั่วไป ปวดคอ ปวดหลัง ปวดไหล่ ปวดบ่า ปวดข้อ ตะคริว ตกหมอน สะบักจม ที่ไม่มีผลจากโครงสร้างกระดูกแตกหรือเคลื่อนที่อย่างร้ายแรงแต่เป็นการเจ็บปวดอันเนื่องมาจากกล้ามเนื้อเส้นเอ็นเกร็ง เมื่อยล้า การใช้ยาประกอบการตอกเส้น วิธีการใช้ยาสมุนไพรประกอบการตอกเส้น เช่น การประคบสมุนไพร การใช้น้ำมันงา น้ำมันไพล เป็นต้น

๔) การบันทึกผลการตอกเส้น และสรุปผลการรักษา ๓(๑-๒) ชั่วโมง

บันทึกการซักประวัติ การตรวจวินิจฉัยเบื้องต้น การให้การรักษา การให้คำแนะนำ โดยใช้ แบบบันทึกผลก่อนและหลังการตอกเส้นที่กำหนด และการทำรายงานกรณีศึกษา

๑๖.๓ หมวดการฝึกปฏิบัติภาคสนาม ๔๐(๐-๔๐) ชั่วโมง

การฝึกปฏิบัติใน สถานที่ สถาบัน สถานพยาบาล (รพ./รพ.สต.) หรือหน่วยงานที่สภาการแพทย์แผนไทย และกรมการแพทย์แผนไทยฯ เห็นชอบ จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ ราย การทำรายงานเสนอผลการรักษาผู้ป่วย หลังการฝึกปฏิบัติ ๑ ราย

โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย (การตอกเส้น)

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง		
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
๑. หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน	๙	๓	๑๒
๑.๑ กายวิภาคศาสตร์สำหรับการตอกเส้น	๖	-	
๑.๒ กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ	๑	-	
๑.๓ ธรรมะกับสมาธิเพื่อสุขภาพ (สวดมนต์, ทำสมาธิ)	๑	๓	
๑.๔ แนวคิดทฤษฎีการแพทย์พื้นบ้าน	๑	-	
๒. หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา	๙	๓๙	๔๘
๒.๑ ประวัติความเป็นมาของการตอกเส้น	๑	-	
๒.๒ ความรู้พื้นฐานของการตอกเส้น	๒	๑๒	
๒.๓ การตอกเส้นเพื่อการบำบัดโรคที่พบบ่อย	๕	๒๕	
๒.๔ การบันทึกผลการตอกเส้น และสรุปผลการรักษา	๑	๒	
๓. หมวดการฝึกปฏิบัติ	-	๔๐	๔๐
รวมทั้งสิ้น	๑๘	๘๒	๑๐๐

หมายเหตุ...

๑. จัดให้มีพิธีครอบครูก่อนการฝึกอบรมเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน
๒. จัดให้มีการฝึกภาษาตัดตน

คุณสมบัติวิทยากรหลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย (การตอกเส้น)

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง			ผู้สอนภาคทฤษฎี	ผู้สอนภาคปฏิบัติ
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม	คุณวุฒิ	
๑.หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน	๘	๕	๑๓		
๑.๑ กายวิภาคศาสตร์ สำหรับการตอกเส้น	๖	-		- ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต - ปริญญาพยาบาลศาสตร์ หรือเทียบเท่า - ปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (กายภาพบำบัด) - ปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาขาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ) - ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต - หมอพื้นบ้านที่เชี่ยวชาญด้านการตอกเส้นและผ่านการอบรมด้านการกายวิภาคศาสตร์	- ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต - ปริญญาพยาบาลศาสตร์ หรือเทียบเท่า - ปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (กายภาพบำบัด) - ปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาขาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ) - ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต - หมอพื้นบ้านที่เชี่ยวชาญด้านการตอกเส้นและผ่านการอบรมด้านการกายวิภาคศาสตร์
๑.๒ กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ	๑	-		- ปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนไทยประยุกต์	

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง			ผู้สอนภาคทฤษฎี	ผู้สอนภาคปฏิบัติ
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม	คุณวุฒิ	
๑.๓ ธรรมะกับสมาธิเพื่อสุขภาพ (สวดมนต์, ทำสมาธิ)	๑	๓		ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมะและสมาธิ	ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมะและสมาธิ
๑.๔ แนวคิดและทฤษฎีการแพทย์พื้นบ้าน	๑	-		- ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
๒. หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา	๙	๓๙	๔๘		
๒.๑ ประวัติความเป็นมาของการตอกเส้น	๑	-		- ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย	

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง			ผู้สอนภาคทฤษฎี	ผู้สอนภาคปฏิบัติ
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม	คุณวุฒิ	
				(ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน)	
				- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกหรือสภาการแพทย์แผนไทย ความเห็นชอบ	
๒.๒ ความรู้พื้นฐานของการตอกเส้น	๒	๑๒		- ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	- ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
				- ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิตที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	- ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิตที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง			ผู้สอนภาคทฤษฎี	ผู้สอนภาคปฏิบัติ
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม	คุณวุฒิ	
				- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกหรือสภา การแพทย์แผนไทย ความ เห็นชอบ	- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกหรือสภา การแพทย์แผนไทย ความ เห็นชอบ
๒.๓ การตอกเส้นเพื่อการ บำบัดโรคที่พบบ่อย	๕	๒๕	- ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก	- ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	
			เส้น	- ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิตที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา การตอกเส้น	
			- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก เส้น	- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	
			- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก เส้น	- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น	
			- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกหรือสภา การแพทย์แผนไทย ความ เห็นชอบ	- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกหรือสภา การแพทย์แผนไทย ความ เห็นชอบ	

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง			ผู้สอนภาคทฤษฎี	ผู้สอนภาคปฏิบัติ
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม	คุณวุฒิ	
๒.๔ การบันทึกผลการตอกเส้น และสรุปผลการรักษา	๑	๒		- ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุ ก ต์ บั ณ ฑิ ต ที่ มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก เส้น	- ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุ ก ต์ บั ณ ฑิ ต ที่ มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
				- ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิตที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา การตอกเส้น	- ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิตที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา การตอกเส้น
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก เส้น	- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
				- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก เส้น	- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
				- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกหรือสภา การแพทย์แผนไทย ความ เห็นชอบ	- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกหรือสภา การแพทย์แผนไทย ความ เห็นชอบ
๓.หมวดการฝึกปฏิบัติ (ฝึกภาคสนาม)	-	๔๐			
					- ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุ ก ต์ บั ณ ฑิ ต ที่ มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
					- ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิตที่มีประสบการณ์หรือได้รับ การถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอก เส้น

รายวิชา	จำนวนชั่วโมง			ผู้สอนภาคทฤษฎี	ผู้สอนภาคปฏิบัติ
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม		
					- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทยที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
					- ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทยที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตอกเส้น
					- หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกหรือสภาการแพทย์แผนไทย ให้ความเห็นชอบ
รวมทั้งสิ้น	๑๘	๘๒	๑๐๐		

หมายเหตุ...

เอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน หมายถึง

๑. คำสั่งการทำงานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดเกี่ยวข้องกับงานด้านการแพทย์พื้นบ้าน
๒. ผลงานด้านวิชาการหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแพทย์พื้นบ้าน
๓. ผ่านการเรียนการสอน การอบรมทางด้านการแพทย์พื้นบ้าน